

Мельничук І. В.,

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Фрицький В. І.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,

Західноукраїнський національний університет

ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ведення діяльності в умовах воєнного стану є важким викликом як для вітчизняних суб'єктів господарювання, так і для національної економіки загалом. За таких складних економічних умов виникають нові завдання щодо формування облікової системи, яка дозволить управлінцям приймати вчасні та ефективні рішення на основі достовірної інформації з метою забезпечення належного та безперервного функціонування вітчизняних підприємств. Війна спричинила значні економічні втрати через руйнування інфраструктури, фізичне знищення майна, скасування ланцюгів постачання та перебої в логістиці, зменшення інвестицій, падання виробництва, а з іншої сторони – зниження купівельної спроможності населення та нестабільність попиту на послуги або продукцію. Разом з тим, попри війну, за результатами опитування в рамках проекту Unlimit Ukraine у 2024 році майже 80 % суб'єктів малого і середнього бізнесу планують надалі розвивати свою діяльність і залучати гроші для подальшого розвитку [1]. Компанії адаптуються через диверсифікацію діяльності, пошуку нових бізнес-моделей та відкриття нових ринків збуту. Тому окреслення ключових завдань в контексті підвищення достовірності даних та покращення обліково-аналітичного забезпечення управління в контексті забезпечення економічної безпеки є важливим етапом облікового процесу.

Обліково-аналітична система надає дані, на основі яких приймають поточні й стратегічні рішення щодо управління активами, зобов'язаннями, інвестиціями та іншими джерелами фінансування діяльності з метою максимізації доходів та

оптимізації витрат, оскільки це є особливо важливо в умовах обмеження ресурсів та фінансування діяльності у воєнний час. Після завершення воєнних дій точний облік допоможе оцінити збитки та оптимально розподілити ресурси для відновлення економіки. Це сприятиме більш швидкому поверненню до стабільного економічного розвитку.

Основними завданнями облікової системи в умовах воєнного стану повинні бути:

1) адаптація до специфічних викликів в умовах воєнного стану – облікова система повинна швидко реагувати на зміни в економічному та правовому середовищі, зазначені в Законі України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» [2], Законі України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [3], Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів та інших нормативних актах;

2) посилення контролю та звітності – під час воєнного стану важливо забезпечити посилений контроль за збереженням майна підприємства, проведення інвентаризації та відображення реальних показників у фінансовій звітності відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положення № 879 [4]. До того ж достовірність даних та прозорість фінансової звітності, а також її доступність для відповідних контролюючих органів, інвесторів, міжнародних партнерів є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки підприємства;

3) підвищення інформаційної безпеки – через збільшення кількості втручання ззовні в інформаційні системи, облікова система повинна бути захищеною від кібератак та несанкціонованого доступу. Тому необхідно запроваджувати сучасні методи кіберзахисту та шифрування даних;

4) оперативність обліку і контроль використання ресурсів – облікова система повинна надавати своєчасний доступ до точної облікової інформації про управління ресурсами з метою визначення залишків, а також задля запобігання розкрадання наявних ресурсів та ефективного їх використання. Війна

спричинила дефіцит енергетичних ресурсів, виникли перебої в постачанні сировини та матеріалів, тому контроль за ресурсним забезпеченням та їх раціональним використанням є важливим для налагодження безперебійного виробничого процесу.

Відтак, дослідження особливостей та умов ведення обліку в Україні під час війни має ключове значення для мінімізації виникнення бухгалтерського ризику, стабілізації фінансового стану та уникнення економічних ризиків та загроз. Запропоновані шляхи покращення облікової системи дають змогу забезпечити достовірну і точну оцінку економічних та соціальних наслідків у зв'язку з воєнним станом та їх вплив на фінансові показники суб'єктів господарювання, а також створити інформаційну основу для обліку в період післявоєнного відновлення, реконструкції та відбудови підприємств та їх потужностей.

Література

1. Індекс настроїв малого бізнесу за 2023 рік : результати дослідження. Європейська Бізнес Асоціація, 2024. URL : <https://eba.com.ua/u-2024-rotsi-majzhe-80-msb-planuyut-rozshyryuvaty-biznes-ta-zaluchaty-koshty-u-rozvytok/>
2. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України № 2102-IX від 24.02.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text>.
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України № 2136-IX від 15.03.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#n19>.
4. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.